

формувати нові розподільчі механізми. У сучасних умовах дії держави у цій сфері спрямовані на інтереси кого завгодно, але тільки не більшості населення, і передусім залежної від нього бюджетної сфери. Основна причина пов'язана з тим, що держава майже відійшло від цілеспрямованого формування розподільних механізмів та інститутів з урахуванням довготривалих та соціально спрямованих завдань розвитку суспільства, вважаючи, що зі зростанням ВВП вони вирішуються автоматично.

Щодо принципів регулювання соціально-трудова відносин, то їх внутрішня ієрархія залежить від форми власності навчального закладу, але основними вимогами залишаються запити на освітні послуги та потреби суспільства і держави.

Список використаних джерел

1. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудова відносини: [підручник] /О.А.Грішнова. – К: Знання, 2006. – 559 с.
2. Дудко В.Н. Основные направления модернизации социально-трудовых отношений: [монографія]/В.Н.Дудко. – Саратов: Изд-во Саратовского государственного технического университета, 2007. – 45 с.
3. Колот А.М. Соціально-трудова відносини: теорія і практика регулювання: [монографія]/ А.М.Колот. – К: КНЕУ, 2003. – 230 с.
4. Онікієнко В.В. Удосконалення соціально-трудова відносин як важлива умова забезпечення людського розвитку/ В.В.Онікієнко //Демографія та соціальна економіка: Науково-економічний та суспільно-політичний журнал. – 2004. - №1-2. – С.102-109.
5. Петрова І.М. Економіка праці та соціально - трудова відносини: [підручник] /за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Колота. - К. : КНЕУ, 2009. - 711,[1]с.- Розділ 7, с. 204-242с.

УДК 658.155.2(477)

ОРЛЕНКО С.С., аспірант,
Міжрегіональна Академія управління персоналом

ЗАСТОСУВАННЯ НОВІТНІХ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ УКРАЇНСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ З МЕТОЮ ПОСИЛЕННЯ ПОЗИЦІЙ НА МІЖНАРОДНИХ РИНКАХ

***Анотація.** Головною ідеєю дослідження є аналіз можливих систем управління прибутком з метою підвищення конкурентоспроможності продукції українських підприємств на внутрішньому та міжнародних ринках. Провівши аналіз еволюції системи управління прибутком та оцінку її ефективності було запропоновано створення систем бюджетування для українських підприємств інтегрованих у загальновиробничий процес з урахуванням не лише фінансових показників. Розробка моделей оцінки направлена на підвищення результатів діяльності українських підприємств та підвищення їх конкурентних позицій як на внутрішніх, так і на міжнародних ринках.*

***Annotation.** The main idea of research is the analysis of possible revenue management systems to increase competitiveness of Ukrainian enterprises in domestic and international markets. After analysis of the evolution of profit management and performance assessment of its proposed creation of a budgeting system for Ukrainian enterprises integrated in the total production process including not only financial performance. Evaluation models aimed at improving the performance of Ukrainian enterprises and improve their competitive position both in domestic and international markets.*

В останні роки економічні відносини у світовій економіці зазнали ряд змін. Криза фінансової системи та безрезультатність наявних методів національного регулювання показали свою безпорадність перед новими умовами економічних взаємовідносин.

Головні проблеми з якими зіткнулися підприємства у сучасних умовах економічного розвитку, є насамперед проблеми фінансової сфери, сфери забезпечення їх життєдіяльності. Складна ситуація на фондових та фінансових ринках світу та України, проблема у банківському секторі вітчизняної економіки та стрімка зміна структури міжнародних відносин вимагають від українських підприємств стрімкого та термінового переосмислення у напрямках фінансової та виробничої політики, за для власного виживання.

Швидкі зміни світової економіки, її фінансової структури та її безпосередній вплив на національні зміни у економічному секторі призводять до необхідності пошуку прогресивних систем акумулювання виробничих та фінансових ресурсів з метою покращення рівня конкурентоздатності. Зміни у світовій економіці матимуть значний вплив на перерозподіл ключових позицій на світовій економічній арені підприємств різних країн, у тому числі й Українських. Три роки економічної кризи показали стрімкий розвиток та поглинання азійськими компаніями фінансового та промислового сектору Європи та Північної Америки.

Гнучкість та готовність до швидкої адаптації в нових умовах змін, дозволили деяким країнам Азії вийти у світові лідери у галузях фінансових послуг, машинобудування, приладобудування, хімічної промисловості, сільському господарстві та інших галузях економіки.

Одним з факторів стрімкого розвитку та розширенню ринків збуту більшості підприємств у нових економічних умовах став високий рівень управління, прогнозування та координації власної економічної діяльності. Чітке та оперативне реагування на світові зміни дозволили деяким підприємствам отримати значні переваги у секторах світового ринку, які раніше були «зачинені» для доступу.

Запорукою дієвої системи управління та контролю може стати система бюджетуванні, система прогресивного контролю за фінансово-виробничою діяльністю підприємства з можливістю операційного корегування та максимально ефективного відгуку на зміни внутрішніх та зовнішніх факторів економічного впливу. Така система бюджетуванні має бути направлена не лише на створення фінансових планів діяльності компанії, а надати можливість ефективних важелів змін та адаптації до постійно еволюціонуючи зовнішньоекономічних взаємовідносин.

Проблемами фінансового управління діяльності компанії присвячена значна кількість праць [1,2,3,4,5,6,7,8,9,10]. Основа більшості з них присвячена розробці дієвого інструменту для координації фінансово-виробничої діяльності підприємства, галузей та національних економік.

Аналіз різних підходів до визначення управління підприємством дозволяє зробити висновок, що еволюція поглядів у цій сфері управління у стислій, концептуальній формі повторює історичні постулати управління, що сформовано в теорії організацій [11]. Це підтверджує судження про необхідність реформування та модернізації системи управління прибутком українських підприємств, в умовах сучасних економічних змін.

Одним з інструментів, здатним забезпечити дієвий механізм управління фінансовими активами компанії, може стати бюджет.

В останні роки цей термін зазнав широкого вивчення у роботах як вітчизняних так і зарубіжних вчених. Погляди та визначення що до цього терміну є досить різними. Багато вчених вважають, що бюджет, по-перше – це план, а по-друге те що він має бути складений переважно у грошовому вимірі. Деякі вчені зазначають схожість поняття «бюджету» з поняттям у вітчизняній економіці – «план». [12]

I.O.Бланк надає бюджету розширене поняття та часово-просторову прив'язку:

«бюджет – це операційно фінансовий план, який розробляється зазвичай в рамках до одного року, що відображає витрати та надходження коштів за окремими напрямками господарювання» [2]. У багатьох працях науковців бюджет отримує розширену градацію – стратегічний, річний, квартальний та інші. Це викликано необхідністю поєднання цілей тактики та стратегії підприємств до їх фінансових потоків в часовому ракурсі.

На сучасному етапі розвитку економіки бюджет та процес бюджетування отримують ще більш розширене значення для підприємств. Вони перестають бути лише фінансовими планами та ще більше інтегруються у процес виробництва, планування, стратегічного розвитку. Бюджет стає невід'ємною частиною процесу планування, контролю та управління підприємством.

Сучасні компанії активно використовують систему бюджетування інтегровану з системою показників, заснованих на аналізі виконання бюджетних планів для координації щотижневих планів (Key Performance Indicators, KPI). Аналіз коливань та змін даних показників зарекомендували себе як дієвий механізм для оперативного контролю та управління діяльністю підприємства. Все це дозволило створити простий у застосуванні та дієвий механізм для оцінки результатів досягнення фінансових цілей компанії у короткостроковому періоді.

Оперативне застосування бюджетування з одночасним використанням показників ефективності дозволяє підприємствам, в сучасних умовах нестабільного розвитку, приймати найбільш ефективні управлінські рішення для підвищення ефективності діяльності підприємств. За умов обмеження фінансових ресурсів та нестабільності ринків система бюджетування дозволяє створити «пластичну» систему економічного господарювання.

Система бюджетування та розроблена система показників оцінки ефективності, у свою чергу, дозволяють створити дієві сценарії реагування на зміни внутрішніх та зовнішніх факторів впливу на діяльність підприємства, тим самим, скорочуючи наслідки їх можливого негативного впливу та підвищення оперативності реагування на появу нових факторів можливого економічного зростання.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що еволюція поняття та механізму бюджетування дозволяє підвищити ефективність роботи підприємств в сучасних умовах господарювання, як на національних так і міжнародних ринках. Таким чином, правильно побудована система бюджетування при умові її повного інтегрування у систему виробничої та фінансової діяльності підприємства дозволяє створити додаткові переваги на ринку.

За умови кризового стану в економіці, обмеженості фінансових ресурсів та посиленню конкуренцію така система може дати додаткові переваги для формування конкурентної спроможності подолання кордонів зовнішніх ринків. Оперативний контроль та управління фінансовими потоками та виробничою діяльністю підприємства дозволить створити додаткові умови для переваг на ринку перед конкурентами. Доцільне та ефективне використання не лише фінансових ресурсів компанії, а й управління всією виробничою системою дозволить підвищити ефективність та рентабельність економічної діяльності. В свою чергу, підвищуючи рівень рентабельності підприємство отримає зростання показників рентабельності та фінансової стабільності та, як результат - незалежності.

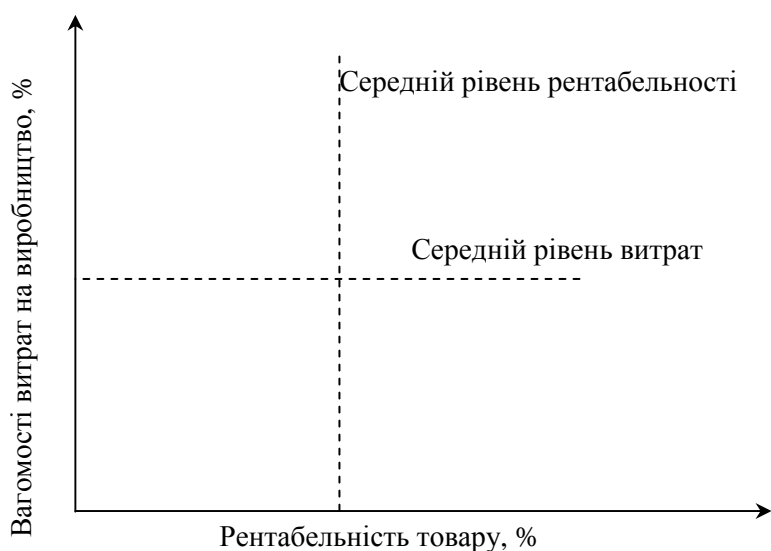
Такі заходи здатні призвести до зниження залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування, підвищити показники фінансової незалежності. За умов нестабільного фінансового ринку за постійного

зростання вартості фінансових ресурсів цей фактор може стати вирішальним у питанні збереження своїх позицій на ринку, або проведення стратегії експансії на нові ринки.

Дана модель бюджетування була апробована на Закритому акціонерному товаристві швейній фабрики «Дана». Для дослідження системи бюджетування було обрано п'ятдесят зразків продукції підприємства. Зразки різнились за сезонністю, матеріалами виготовлення та модельним рядом.

У розрахунковій частині було проведено оцінку економічної ефективності виробництва кожного виду виробу, проаналізовано витрати на виробництво, фактор сезонності товару, особливості виробництва у загальній асортиментній групі. Результати дослідження було оцінено за допомогою коефіцієнту ефективності виробництва (прибутковості). Результати було внесено до матриці оцінки прибутковості (рис. 1). Матриця дає можливість розробки типових стратегій щодо подальших заходів щодо кожного типу продукції.

Отримані результати дали змогу створити дієву, наглядну систему оцінки прибутковості та економічної ефективності виробництва того чи іншого виду продукції. Матриця дозволяє зробити оперативні висновки з приводу необхідності підтримки розвитку виробництва певних видів виробу у певний проміжок часу. За допомогою отриманих результатів стало можливим оперативно визначати перелік технологічних змін за рахунок яких стане можливим підвищення ефективності виробництва та підвищення конкурентоздатності певних зразків виробів. У разі якщо отримані дані показують що зразок не надає достатнього рівня рентабельності, не відповідає технологічним нормам чи не є ключовим в асортиментній групі допомагають прийняти виважене рішення про зняття з виробництва даного зразка чи заміни його на аналог з більш високими показниками прибутковості.

Рис. 1. Матриця оцінки конкурентоспроможності

Бюджетування та управління прибутком це курс на отримання інструменту економічного управління підприємством у найважчих умовах кризи та спрямування дієвих динамічних управляючих рішень для подолання перешкод до інтеграції у національну та європейську економіку, боротьбу за нові ринки.

Список використаних джерел

1. Арефьева А.Е. А у вас есть финансовый план//Фин. директор. – 2002. - №6. – с. 35. – ISSN 1680-1148.
2. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учебн. для вузов/ И.А.Бланк. – Киев: Ника-Центр: Эльга, 1999. – 527 с. – ISSN 966-521-025-2.
3. Бреддик У. Менеджмент организации: пер. с англ./ У.Бреддик. – М.: ИНФРА-М, 1997. – 334 с. - ISSN 5-86225-359-9.
4. Основи бюджетування: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. / [Батенко Л. П. та ін.]; за заг. ред. Л. П. Батенко; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана» — К.: КНЕУ, 2010. — 202 с
5. Козырев А.А. Информационные технологии в экономике и управлении: учебник/ А.А. Козырев. – СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 2000. – 360 с.
6. Контроллинг как инструмент управления предприятием/ Е.А. Ананькина [и др.]; под ред. Н.Г. Данилочкина. – М.: Аудит: ЮНИТИ, 1999. – 279 с.
7. Основи бюджетування зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб. / [Кузьмин О. Є. та ін.]; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Львів. політехніка» — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2010. — 213 с.
8. Покропивний С.Ф. Бізнес-план: технологія розробки та обґрунтування: навч. посіб./ С.Ф. Покропивний, С.М. Соболев, Г.О. Швиданенко Г.О.; Київ нац. екон. ун-т. – К.: [КНЕУ], 1999. – 208 с.

9. Полішук Н.В. Планування фінансової діяльності підприємства// Фінанси України. – 2001 - №4 – с. 18-21
10. Христиановский В.В. Экономический риск и методы его измерения/ В.В. Христиановский, В.П. Щербина, Ю.Н. Полшков; Донец. гос. Ун-т. – Донецк: [ДонГУ], 1999. – 250 с.
11. Мескон М.Х. Основы менеджмента: пер. с англ. / М.Х.Мескон, М.Альберт, Ф.Хедоури. – М.: Дело, 1992. – 702 с.
12. Гибкое развитие предприятия: эффективность и бюджетирование / В.Н. Самочкин [и др.]. – М.: Дело, 2000. – 352 с.

УДК 339.9:911.375:330.3

ОРЛОВСЬКА В.С.,
Придніпровська Державна Академія
Будівництва та Архітектури, аспірантка

ПОЗИЦІЇ СУЧАСНИХ МЕГАПОЛІСІВ У ГЛОБАЛЬНІЙ КОНКУРЕНТНІЙ МОДЕЛІ

Анотація. В статті досліджується особливості сучасної ієрархії в конкурентній моделі світу. Аналізуються новітні методологічні підходи до визначення конкурентних позицій у мережі глобальних міст. Особлива увага приділяється концепції «перекриття урбанізаційних ніш», що базується на методах біологічної статистики.

Ключові слова: глобалізація, урбанізація, урбанізаційна конкуренція, глобальні міста, мегаполіси, передові бізнес-послуги, індекс конкуренції, ієрархія в мережі глобальних міст

Annotation. The specifics of contemporary urban competition model are the object of this article. The recent methodological approaches to competitive position determination in terms of global city network are put under exploration. The main attention is focused on analysis of “urban niche overlap” concept which takes its origins from biological statistics.

Key words: globalization, urbanization, urban competition, global cities, mega polis, advanced producer services, competition index, global cities network hierarchy

Актуальність проблеми. За останні десятиріччя процес урбанізації набув виразних рис, адже глобальні міста, в яких раніше творилася історія, стали центрами нових світових ринків, в яких зосередились великі за обсягами потоки інформації, капіталу, робочої сили, талантів та прогресивних інновацій. Світові мегаполісні агломерації, окремі з яких можуть бути порівняні за масштабами з багатьма національними економіками, постійно конкурують за ресурси свого процвітання і, як наслідок, утворюють глобальну міську ієрархію. В умовах, коли фізична відстань між системними одиницями постійно втрачає свою значущість, дослідження теоретичних підходів до мегаекономічного аналізу та планування розвитку конкурентоспроможності глобального міста набуває надзвичайної актуальності.

Аналіз останніх наукових досліджень. Суттєвий доробок в дослідження особливостей міст світового рівня, проблем їхньої конкуренції, ієрархії та мереж вагомий внесок внесли такі зарубіжні вчені, як М.Кастельс, С.Сассен, П.Холл, П.Тейлор, М. Хойлер, Р.Флоріда, М.Дж. Бургер, Р.Волл, Г.А. ван дер Кнаап, І.Р. Гордон, Дж.В. Биверсток, Р.Г. Смит, Р.Ч. Хіл, К.Фуджита та інші. Серед вчених ближнього зарубіжжя та України вивченню тенденцій розвитку світових агломерацій присвятили свої роботи Н.А. Слука, М.Г. Животовська, О.М. Самбурова, М.О. Гузикова, М.Гирич, А.В. Гладкий, С.І. Іщук. Тим не менше системне оцінювання позицій міст у світовому конкурентному середовищі на основі існуючих емпіричних даних залишається недостатньо дослідженим.

Метою роботи є аналіз новітніх методологічних підходів до оцінки позицій глобальних міст у сучасній конкурентній моделі світу.

Виклад основного матеріалу. Сучасні світогосподарські економічні відносини багато в чому обумовлені домінуванням єдиної транснаціональної урбаністичної системи або, як її прийнято називати, мережі глобальних міст. Інтенсивне зростання чисельності міського населення до 50% у 2008 році порівняно з 14% у 1900 році та 3% у 1800 році дає підстави прогнозувати, що вже найближчим часом (2050 році) майже 75 % населення планети буде проживати на високо урбанізованих територіях [11]. Ще одним наслідком глобалізації є суттєве збільшення кількості великих міст. Якщо у 1950 році до мегаполісів з населенням більше 10 млн. чол. відносилися лише Нью-Йорк та Токіо, то вже у 2009 році кількість подібних міських агломерацій досягла 25 [3, 4]. Сучасні мегаполіси є не лише більшими за тих, що існували раніше, але й такими, що мають більш складнішу організацію, яскравим свідченням чого є виникнення нових урбанізованих територій, що виходять за межі одного міста. Прикладами цих регіонів можуть вважатися «Рурштадт» в Німеччині, «Расіштад» в Нідерландах, «Італійський коридор» (Мілан-Венеція), Гонг-Конгський трикутник, Токайдо в Японії, Босваш в США, «Золота підкова» в Канаді тощо [3,170].

Новою ознакою часу є те, що у більшості розвинутих країн зростання великих міст практично припинилося, тоді як найбільш динамічне зростання демонструють нові мегаполіси, які розташовані в